

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 31 października 2019 r.

BADK.DPK.133.80.2019 MK

P9-45/19	Data wpływu petycji 11 października 2019 r
	Data sporządzenia informacji o petycji 29 października 2019 r.

FINANSE

TEMAT

KREDYT KONSUMENCKI

– WARUNKI PRZEDTERMINOWEJ SPŁATY

WNOSZACY PETYCJE: petycja indywidualna

Renata Sutor.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny i ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, w celu umożliwienia konsumentom lub przedsiębiorcom, którzy przed upływem terminu umowy kredytowej spłacą pożyczkę, ubiegania się o zwrot poniesionych kosztów kredytowych za pozostały okres obowiązywania umowy.

UZASADNIENIE WNOSZACEGO PETYCJE:

Autorka petycji wnosi o dodanie w Kodeksie cywilnym nowego art. 721¹ oraz w ustawie o kredycie konsumenckim nowego przepisu o następującym brzmieniu:

„W przypadku przedterminowej spłaty kredytu przez biorącego pożyczkę (kredytobiorcę), dający pożyczkę (kredytodawca) zobowiązany jest w terminie 30 dni, licząc od daty spłaty całej pożyczki do proporcjonalnego zwrotu biorącemu pożyczkę (kredytobiorcy) kosztów kredytu przypadających za pozostały okres obowiązywania umowy”.

Zdaniem wnoszącej petycję, proponowana zmiana prawa cywilnego spowoduje, że konsument lub przedsiębiorca, zgodnie z konstytucyjnymi zasadami równości wobec prawa oraz sprawiedliwości społecznej, będzie miał prawo do otrzymania zwrotu poniesionych kosztów kredytowych za pozostały okres obowiązywania umowy, np. zwrotu części prowizji.

W uzasadnieniu autorka petycji powołała się na wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 11 września 2019 r. sygn. akt C-383/18, w którym stwierdzono, że „konsument powinien mieć prawo do wywiązania się ze swoich zobowiązań przed upływem terminu określonego w umowie kredytowej. W przypadku przedterminowej spłaty w całości lub w części, kredytodawcy powinna przysługiwać rekompensata za koszty bezpośrednio związane z przedterminową spłatą”.

STAN PRAWNY:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78 poz. 483 ze zm.) w art. 32 stanowi, że wszyscy są wobec prawa równi, mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny.

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1145 ze zm.) w art. 721 określa, że dający pożyczkę może odstąpić od umowy i odmówić wydania przedmiotu pożyczki, jeżeli zwrot pożyczki jest wątpliwy z powodu złego stanu majątkowego drugiej strony. Uprawnienie to nie przysługuje dającemu pożyczkę, jeżeli w chwili zawarcia umowy o złym stanie majątkowym drugiej strony wiedział lub z łatwością mógł się dowiedzieć.

Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2019 r. poz. 1083) w art. 48 stanowi, że konsument¹ ma prawo w każdym czasie do spłaty całości lub części kredytu przed terminem określonym w umowie. Kredytodawca² nie może uzależnić wcześniejszej spłaty kredytu od jego poinformowania przez konsumenta.

W przypadku spłaty całości kredytu przed terminem określonym w umowie, całkowity koszt kredytu³ ulega obniżeniu o te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, chociażby konsument poniósł je przed tą spłatą (art. 49 ust. 1).

Ta sama zasada obowiązuje w przypadku spłaty części kredytu przed terminem określonym w umowie (art. 49 ust. 2).

Kredytodawca może zastrzec w umowie prowizję za spłatę kredytu przed terminem, pod warunkiem, że ta spłata przypada na okres, w którym stopa oprocentowania kredytu jest stała, a kwota spłacanego w okresie dwunastu kolejnych miesięcy kredytu jest wyższa niż trzykrotność przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym RP „Monitor Polski”, z grudnia poprzedzającego rok spłaty kredytu (art. 50 ust. 1).

W art. 50 ust. 2-3 ustawodawca określił maksymalną wysokość prowizji za spłatę kredytu przed terminem:

- nie może przekraczać 1% spłacanej części kredytu, jeżeli okres między datą spłaty kredytu a terminem spłaty kredytu przekracza jeden rok;
- nie może przekraczać 0,5% spłacanej części kredytu, gdy okres między datą spłaty kredytu a terminem spłaty kredytu nie przekracza jednego roku.

¹ Konsument – konsument w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny

² Kredytodawca – przedsiębiorca w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny, który w zakresie swojej działalności gospodarczej lub zawodowej, udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi kredytu.

³ Całkowity koszt kredytu – to wszelkie koszty, jakie konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, w szczególności: odsetki, opłaty, prowizje, podatki i marże (jeżeli znane są kredytodawcy) oraz koszty usług dodatkowych, w szczególności ubezpieczeń, (gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu lub do uzyskania go na preferencyjnych warunkach) – z wyjątkiem kosztów opłat notarialnych ponoszonych przez konsumenta.

Ponadto, prowizja określona w art. 50 ust. 1-3 ustawy, nie może być wyższa niż wysokość odsetek, które konsument byłby zobowiązany zapłacić w okresie między spłatą kredytu przed terminem, a uzgodnionym terminem zakończenia umowy, a także nie może być wyższa niż bezpośrednie koszty kredytodawcy związane z tą spłatą.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylająca dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz. U. 2008, L 133) w art. 16 określa warunki przedterminowej spłaty kredytu. Konsument ma prawo w każdym czasie spłacić w całości lub części swoje zobowiązania wynikające z umowy o kredyt. W takich przypadkach jest on uprawniony do uzyskania obniżki całkowitego kosztu kredytu, na którą składają się odsetki i koszty przypadające na pozostały okres obowiązywania umowy.

Kredytodawcy przysługuje sprawiedliwa i obiektywnie uzasadniona rekompensata za ewentualne koszty bezpośrednio związane z tą spłatą, pod warunkiem, że przypada ona na okres, w którym stopa oprocentowania kredytu jest stała. Rekompensata nie może przekraczać 1% spłacanej przed terminem części kwoty kredytu, jeżeli okres pomiędzy przedterminową spłatą a uzgodnionym wygaśnięciem umowy o kredyt przekracza jeden rok. W przypadku gdy okres ten nie przekracza jednego roku, rekompensata nie może przekroczyć 0,5% spłacanej przed terminem części kwoty kredytu.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 11 września 2019 r. (sygn. akt C-383/18) w sprawie wykładni art. 16 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG.

Trybunał orzekł, że przywołane powyżej przepisy należy interpretować w ten sposób, że prawo konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu obejmuje wszystkie koszty, które zostały nałożone na konsumenta.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) oraz **Rzecznik Finansowy** w 2016 r. przedstawili wspólne stanowisko⁴ odpowiadając na liczne skargi klientów banków i instytucji finansowych, którzy przed terminem spłacili kredyt konsumencki i nie dostali od kredytodawców proporcjonalnego zwrotu kosztów początkowych (np. opłat administracyjnych, prowizji czy składek na ubezpieczenie).

⁴ Wspólne stanowisko Prezesa UOKiK i Rzecznika Finansowego dostępne na stronie internetowej <http://www.uokik.gov.pl>

W ich ocenie, w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu konsumenckiego kredytodawca powinien obniżyć i zwrócić wszystkie koszty takiego kredytu niezależnie od ich charakteru. Zwrot powinien być proporcjonalny tzn. obejmować okres od dnia faktycznej spłaty kredytu do dnia ostatecznej spłaty określonej w umowie. Zwrot nie powinien zależeć od daty faktycznego poniesienia kosztów przez kredytobiorcę.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w komunikacie prasowym z 11 września 2019 r. zaapelował do kredytodawców o respektowanie wyroku TSUE sygn. akt C-383/18. W jego opinii, orzeczenie Trybunału stanowi jasną informację dla banków i instytucji finansowych, jak interpretować przepisy dotyczące konieczności zwrotu przez kredytodawcę części całkowitego kosztu kredytu w przypadku wcześniejszej spłaty i jak orzekać w przypadku roszczeń konsumentów.

Prezes UOKiK poinformował, że kontroli urzędu poddany jest sposób rozliczania się instytucji finansowych z konsumentami, którzy wcześniej spłacili kredyt konsumencki. Dotychczas postawiono zarzuty 21 firmom z sektora pozabankowego, które nie rozliczyły się z klientami, ponadto toczy się 8 postępowań wyjaśniających.

Do Sądu Najwyższego 21 marca 2019 r. wpłynęło pytanie prawne (sygn. akt III CZP 21/19) przedstawione przez Sąd Okręgowy w Warszawie: „Czy w przypadku spłaty kredytu w całości przed terminem określonym w umowie, obowiązek obniżenia całkowitego kosztu kredytu z art. 49 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim odnosi się wyłącznie do kosztów rozłożonych w czasie czy też obejmuje koszty jednorazowe, jak np. prowizje?”

Sprawa oczekuje na rozpatrzenie przez Sąd Najwyższy.

Rzecznik Praw Obywatelskich zajął stanowisko w powyższej sprawie i zgłosił udział w postępowaniu przed Sądem Najwyższym. Rzecznik opowiedział się za obniżeniem wszystkich możliwych kosztów kredytu konsumenckiego w przypadku jego całkowitej spłaty przed terminem, w tym kosztów jednorazowych. Z poglądem tym zgadzają się przedstawiciele doktryny.

INFORMACJE DODATKOWE:

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie sygn. akt C-383/18 (wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożył Sąd Rejonowy Lublin-Wschód 11 czerwca 2018 r.) uznał, że art. 16 ust. 1 dyrektywy o kredycie konsumenckim, należy interpretować w taki sposób, że prawo konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu w przypadkach wcześniejszej spłaty kredytu obejmuje wszystkie koszty, które zostały nałożone na konsumenta.

Trybunał w uzasadnieniu do wyroku zwrócił uwagę na różne brzmienie przepisu art. 16 ust. 1 dyrektywy, w zależności od języka tłumaczenia.

Przepisy w języku niderlandzkim, polskim i rumuńskim wskazują na obniżenie kosztów związanych z pozostałym okresem obowiązywania umowy.

Wersja niemiecka i angielska dyrektywy cechuje się niejednoznacznością i pozwala na interpretację, że koszty związane z pozostałym okresem obowiązywania umowy stanowią wskazówkę dotyczącą obliczenia obniżki.

We Francji, Hiszpanii i Włoszech przepis powołuje się na odsetki i koszty należne za pozostały okres obowiązywania umowy.

Analiza przepisów dyrektywy prowadzi do konkluzji, że kraje członkowskie powinny ujednolicić przepisy, bowiem poziom ochrony konsumentów w poszczególnych krajach Unii Europejskiej jest zróżnicowany.

OPRACOWAŁA

Marzena Krysiak

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz